

I . Загальні положення

1.1. КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА СУМСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС “ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І СТУПЕНЯ – ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД № 34” СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (далі – навчально-виховний комплекс) є навчальним закладом, який задовольняє потреби дітей з вадами психофізичного розвитку в освіті, вихованні, соціальній допомозі, реабілітації дітей віком від 1,5 року та є неприбутковою установою.

1.2. Повна назва навчально – виховного комплексу - КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА СУМСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС “ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І СТУПЕНЯ – ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД № 34” СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.

Скорочена назва навчально – виховного комплексу - КУ СУМСЬКИЙ НВК № 34 СМР.

1.3. Юридична адреса навчально – виховного комплексу: вул. Раскової, 130, м. Суми, 40020, тел. 24-59-33, e- mail: ludmilashramko@yahoo.com.

1.4. Засновником навчального закладу є Сумська міська рада (далі - Засновник). Засновник або уповноважений ним орган (управління освіти і науки Сумської міської ради) здійснює фінансування навчально-виховного комплексу, його матеріально-технічне забезпечення, надає необхідні будівлі з обладнанням і матеріалами, організовує будівництво і ремонт приміщень, їх господарське обслуговування, харчування та медичне обслуговування дітей.

1.5. Навчально-виховний комплекс є юридичною особою з дня його реєстрації, діяльність якого підпорядкована уповноваженому органу, має самостійний баланс, рахунки, печатки встановленого зразка, штамп, бланки з власними реквізитами.

1.6. Навчально – виховний комплекс у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», Положенням про навчально-виховний комплекс «дошкільний навчальний заклад - загальноосвітній навчальний заклад», «загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 № 306, Положенням про навчально – реабілітаційний центр, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08.2012 № 920, Положенням про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2016 № 8, Положенням про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового

розвитку, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 15.09.2008 № 852, Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 778, Положенням про дошкільний навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 № 305, іншими нормативно-правовими актами та цим Статутом.

1.7. Навчально-виховний комплекс складається з двох підрозділів дошкільного та шкільного.

Дошкільний підрозділ забезпечує належний рівень дошкільної освіти дітей віком від 1,5 року до семи (восьми) років, відповідно до вимог базового компонента дошкільної освіти, компенсацію та корекцію, соціальну адаптацію.

Шкільний підрозділ забезпечує відповідний рівень початкової загальноосвітньої підготовки учнів згідно з вимогами Державного стандарту початкової загальної освіти, кваліфіковану допомогу в корекції недоліків психофізичного розвитку дитини з особливими потребами.

1.8. Головною метою - є зміцнення здоров'я, розвиток і формування особистості, забезпечення соціально – психологічної реабілітації та адаптації дитини шляхом спеціально організованого навчально – виховного процесу у комплексі з корекційно – розвивальною та лікувально – оздоровчою роботою.

1.9. Головним завданням навчально – виховного комплексу є:

- забезпечення права дітей, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку на здобуття певного освітнього рівня загальної середньої освіти шляхом спеціально організованого навчально-виховного процесу в комплексі з корекційно - розвивальною роботою, медичною реабілітацією;

- забезпечення у процесі навчання й виховання системного кваліфікованого психолого-медико-педагогічного супроводу з урахуванням стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку учнів (вихованців);

- виховання громадянина України;

- виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов або мов меншин та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй;

- виховання в учнів (вихованців) поваги до Конституції України, державних символів України, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії, свідомого ставлення до обов'язків людини і громадянина;

- реалізація права учнів (вихованців) на вільне формування політичних і світоглядних переконань;

- виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян, як найвищої соціальної цінності, формування засад здорового

способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів (вихованців);

- сприяння засвоєнню учнями норм громадянської етики та загальнолюдської моралі, міжособистісного спілкування, основ гігієни та здорового способу життя, початкових трудових умінь і навичок;

- здійснення соціально-педагогічного патронату: надання психолого-педагогічної допомоги батькам (особам, які їх замінюють) з метою забезпечення їх активної участі в комплексній навчально-виховній, корекційно-розвитковій роботі;

- формування і розвиток соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадською позицією, почуттям національної самосвідомості, особистості, підготовленої до професійного самовизнання;

- розвиток особистості учня, його здібностей і обдарувань, наукового світогляду;

- створення умов для оволодіння системою наукових знань про природу, людину і суспільство.

1.10. Навчально-виховний комплекс самостійно приймає рішення і здійснює діяльність в межах своєї компетенції, передбаченої законодавством України та власним Статутом.

1.11. Навчально - виховний комплекс несе відповідальність перед особою, суспільством і державою за реалізацією завдань спеціальної дошкільної та початкової освіти визначених нормативно - правовими актами України:

- безпечні умови освітньої діяльності;

- дотримання державних стандартів дошкільної та початкової освіти;

- дотримання договірних зобов'язань з іншими суб'єктами освітньої, виробничої, наукової діяльності, у тому числі зобов'язань за міжнародними угодами;

- дотримання фінансової дисципліни.

1.12. Навчально-виховний комплекс має право:

- проходити в установленому порядку державну атестацію;

- визначати форми, методи і засоби організації навчально – виховного процесу за погодженням із Засновником;

- визначати варіативну частину робочого навчального плану;

- в установленому порядку розробляти і впроваджувати експериментальні та індивідуальні робочі навчальні плани;

- спільно з вищими навчальними закладами, науково - дослідними інститутами та центрами проводити науково – дослідну, експериментальну, пошукову роботу, що не суперечить законодавству України;

- використовувати різні форми морального і матеріального заохочення до учасників навчально – виховного процесу;

- бути власником і розпорядником рухомого і нерухомого майна згідно з законодавством України та власним Статутом;
- отримувати кошти і матеріальні цінності від органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб;
- залишати у своєму розпорядженні і використовувати власні надходження у порядку, визначеному законодавством України;
- розвивати власну соціальну базу: мережу спортивно – оздоровчих, лікувально – профілактичних і культурних підрозділів,
- інші права що не суперечать чинному законодавству України.

1.13. У навчально-виховному комплексі створюються та функціонують: творчі групи, батьківська рада, консультаційний пункт, шкільна психолого – медико – педагогічна консультація, соціально - педагогічний патронат.

1.14. Взаємовідносини навчально-виховного комплексу з юридичними і фізичними особами визначаються угодами, що укладені між ними та згідно чинного законодавства України.

II. Комплектування навчально – виховного комплексу

2.1. Групи дошкільного підрозділу комплектуються, виходячи з потреб, за нозологічними групами, віковими (одновіковими, різновіковими), сімейними (родинними) ознаками протягом року.

2.2. У дошкільному підрозділі за потребою функціонують групи: діагностична група, із затримкою психічного розвитку, розумовою відсталістю, дитячим церебральним паралічем, соціальної реабілітації.

2.3. Дошкільний підрозділ, виходячи з потреб має групи з: денним, цілодобовим, короткотривалим (до 4 - х годин утримання, в т.ч. прогулянкові, чергові у вечірні і нічні години, у вихідні і святкові дні) режимом перебування.

2.4. Наповнюваність груп дітьми у дошкільному підрозділі, відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» та наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку комплектування дошкільних закладів (груп) компенсуючого типу»:

- розумово – відсталі - 10 дітей;
- діагностичні групи - 10 дітей;
- глибоко розумово – відсталі групи – 8 дітей;
- із складними вадами розвитку – 6 дітей;
- з затримкою психічного розвитку – 10 дітей;
- з короткотривалим і цілодобовим перебуванням дітей – до 6 осіб.

2.5. Діти з порушенням опорно – рухового апарату, які потребують індивідуального догляду і себе не обслуговують у зв'язку з грубими руховими

порушеннями, можуть відвідувати заклади (групи), що мають відповідні умови та кадрове забезпечення для здійснення індивідуальної корекційно - розвиткової роботи за короткотривалим режимом перебування.

2.6. Комплектування навчально – виховного комплексу здійснюється уповноваженим органом спільно з керівником (директором навчально – виховного комплексу).

Направлення дітей до навчально – виховного комплексу здійснюється на бажання батьків (осіб, що їх замінюють) на підставі висновків відповідних психолого – медико - педагогічних консультацій.

2.7. Зарахування учнів до навчально – виховного комплексу проводиться, як правило, до початку навчального року наказом директора на підставі таких документів:

- направлення уповноваженого органу;
- заяви батьків або осіб, які їх замінюють;
- копії свідоцтва про народження дитини;
- висновку психолого-медико-педагогічної консультації;
- особової справи (витягу з особової справи) та документа про наявний рівень освіти (крім дітей, які зараховуються до підготовчого, першого класів);
- індивідуальної програми реабілітації інваліда (для дитини-інваліда);
- довідок про стан здоров'я дитини: «Медична карта дитини» (ф. № 026/о); витяг з «Історії розвитку дитини» (ф. № 112/о) з даними про результати аналізів (загальний аналіз крові та сечі, мазок із зіва на дифтерію, аналіз калу на дезгрупу, яйця глистів, зшкребок на ентеробіоз); копії «Карти профілактичних щеплень» (ф. № 063/о); довідки закладу охорони здоров'я про те, що дитина не перебувала в контакті з хворими на інфекційні хвороби або бактеріоносіями.

Усі діти з недорозвиненням мовлення повинні мати висновок сурдолога.

Для зарахування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, окрім зазначених, подаються документи, передбачені пунктом 37 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866.

2.8. За дитиною зберігається місце у дошкільному підрозділі у разі її хвороби, карантину, санаторного лікування, на час відпустки батьків або осіб, які їх замінюють, а також у літній оздоровчий період (75 днів).

2.9. Відрахування дітей із навчально-виховного комплексу може здійснюватися: за бажанням батьків, або осіб, які їх замінюють; на підставі медичного висновку про стан здоров'я дитини, що виключає можливість її подальшого перебування в дошкільному підрозділі; у разі несплати без поважних причин батьками або особами, які їх замінюють, плати за харчування дитини протягом двох місяців.

Адміністрація навчально-виховного комплексу зобов'язана письмово із зазначенням причин повідомити батьків або осіб, які їх замінюють, про відрахування дитини не менш як за 10 календарних днів.

2.10. Батьки, або особи, які їх замінюють, мають право приводити та забирати дітей із навчально-виховного комплексу в будь-який зручний для них час у межах графіку роботи закладу, заздалегідь попередивши про це вихователя.

Про термін і причину невідвідування вихованцями навчально-виховного комплексу батьки, або особи, які їх замінюють, мають завчасно повідомляти адміністрацію закладу.

2.11. Дошкільний підрозділ здійснює соціально – педагогічний патронат сім'ї з метою забезпечення умов для здобуття дошкільної освіти дітьми дошкільного віку, які за медичними чи іншими показниками не можуть відвідувати навчально – виховний комплекс. Діти, які перебувають під соціально – педагогічним патронатом, беруться на облік у навчально – виховному комплексі.

2.12. Початкові класи формуються:

- із наслідками поліомієліту і з церебральним паралічем – 10 учнів;
- із затримкою психічного розвитку – 12.

2.13. Поділ класів при вивченні окремих предметів допускається, здійснюється згідно нормативних документів Міністерства освіти і науки України.

2.14. Зарахування до груп продовженого дня і відрахування дітей із них здійснюється наказом директора на підставі заяви батьків або осіб, які їх замінюють.

2.15. Документи, необхідні для зарахування дитини до спеціальної школи, подаються особисто батьками або особами, які їх замінюють.

2.16. Не зараховуються до навчально – виховного комплексу діти з такими клінічними формами і станами:

- страждають на часті епілептичні напади;
- мають стійкий енурез і енкопрез у наслідок органічного ураження центральної нервової системи;
- органічна деменція різного походження;
- психопатія і психопатоподібні стани різного характеру;
- різні нервово-психічні розлади, що не зумовлюють порушень пізнавальної діяльності;

- з розумовою відсталістю з частими денними або нічними судомними нападами;
- з шизофренією із стійкими психопатичними розладами;
- страждають на терапевтично-резистентні судомні напади, шизофренію з наявністю продуктивної симптоматики, тяжкі порушення поведінки, небезпечні для дитини та оточення;
- яким за станом здоров'я протипоказане перебування в дитячому колективі.

2.17. Учні (вихованці) з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на повному державному утриманні та користуються пільгами, установленими законодавством для цієї категорії дітей.

2.18. Утримання учнів (вихованців), які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку у спеціальних загальноосвітніх школах здійснюються за рахунок держави.

III. Режим роботи навчально-виховного комплексу

3.1. Навчально-виховний комплекс працює за п'ятиденним робочим тижнем з 7 години 00 хвилин до 19 години 00 хвилин, цілодобові групи з 7.00 до 7.00. Вихідні дні: субота та неділя, а також святкові дні.

3.2. Навчальний рік у навчально - виховному комплексі починається з 1 вересня.

3.3. Структура навчального року (за четвертями, семестрами) відповідає базовому навчальному плану згідно з наказом Міністерства освіти України, затверджуються директором і погоджується з уповноваженим органом.

3.4. Тривалість уроків у підготовчих, перших класах початкової школи становить 35 хвилин, у других – четвертих класах – 40 хвилин.

Тривалість занять дошкільних груп становить: раннього віку – 10 хвилин, молодшого – 15 хвилин, середнього – 20-25 хвилин, старшого 25-30 хвилин.

3.5. Тривалість перерв між уроками встановлюється з урахуванням необхідної організації активного відпочинку і харчування учнів, але не менше 15 хвилин, і великої перерви після другого або третього уроку – не менше 30 хвилин.

Після 15 хвилин уроку проводяться рухливі внутрішні перерви (фізкультхвилинка).

3.6. Навчально - виховна та корекційно - розвиткова робота є складовою режиму спеціального загальноосвітнього навчального закладу, додержання якого є обов'язковим для усіх працівників.

IV. Організація навчально – виховного процесу

4.1. Навчально-виховний комплекс планує свою роботу самостійно відповідно до річного плану.

У плані роботи відображаються найголовніші питання роботи навчально-виховного комплексу, визначаються перспективи його розвитку.

Навчально-виховний процес у навчально - виховному комплексі здійснюється відповідно до робочих навчальних планів, розроблених закладом на основі типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України.

Робочий навчальний план навчально-виховного комплексу затверджується навчальним закладом та погоджується з уповноваженим органом.

4.2. Навчально - виховний комплекс працює за навчальними програмами, підручниками і посібниками, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України. У випадках, коли учні мають ускладнені вади психофізичного розвитку, дисграфію, дислексію, акалькулію і не можуть засвоїти програму з окремих предметів, педагогічна рада школи за поданням шкільної психолого-медико-педагогічної комісії та погодженням з батьками (особами, які їх замінюють) приймає рішення про переведення таких учнів на навчання за індивідуальними навчальними програмами.

Індивідуальні навчальні програми розробляються вчителем на основі навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, та робочого навчального плану закладу, погоджуються з батьками (особами, які їх замінюють), розглядаються педагогічною радою і затверджуються керівником навчально-виховного комплексу. Навчальні досягнення таких учнів оцінюються за обсягом матеріалу, визначеного індивідуальною навчальною програмою.

4.3. Навчально-виховний процес учнів (вихованців) у навчально-виховному комплексі здійснюється з урахуванням особливостей психічного та фізичного розвитку за змістом, формами і методами їх навчання, відповідного режиму дня, що забезпечує системність навчально-виховної, корекційно - розвиткової, лікувально-профілактичної роботи, реабілітаційних заходів.

4.4. Навчально-виховний процес у навчально-виховному комплексі має корекційну спрямованість. Завдяки індивідуальному та диференційованому підходу створюються передумови для подолання порушень психофізичного розвитку, засвоєння учнями (вихованцями) програмового матеріалу, розвитку їх здібностей, професійно-трудової підготовки, подальшої соціалізації.

Ефективність навчально-виховної, корекційно-розвиткової роботи досягається через забезпечення учнів (вихованців) відповідними засобами навчання та реабілітації, медичними виробами.

4.5. Трудове навчання у навчально – виховному комплексі передбачає систему заходів, спрямованих на відновлення, компенсацію порушених функцій, оволодіння вихованцями трудовими вміннями і навичками, що є основою для подальшої професійної підготовки.

Трудове навчання здійснюється диференційовано з урахуванням психофізичних, індивідуальних особливостей та можливостей учня і може здійснюватися у формі професійного навчання.

4.6. Структура навчального року, а також тижневе навантаження учнів встановлюються навчально – виховним комплексом у межах часу, що передбачений робочим навчальним планом.

4.7. Режим роботи навчально - виховного комплексу встановлюється закладом з урахуванням особливостей організації навчально-виховного процесу відповідно до контингенту вихованців (учнів) та погоджується з уповноваженим органом та державною санітарно-епідеміологічною службою.

4.8. Домашні та самостійні завдання у підготовчому, 1-му класах не задаються. Письмові домашні завдання у наступних початкових класах не обов'язкові. Вони можуть задаватися учням з урахуванням типологічних та індивідуальних особливостей їх психофізичного розвитку.

4.9. Оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) навчально - виховного комплексу, проведення державної підсумкової атестації, переведення і випуск учнів, видача документів, нагорода Похвальним листом і Похвальною грамотою здійснюються відповідно до чинного законодавства України.

4.10. Результати семестрового, річного, підсумкового оцінювання доводяться до відома учнів (вихованців) класним керівником (головою атестаційної комісії).

4.11. Порядок переведення і випуск учнів (вихованців) навчально-виховного комплексу здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

4.12. У навчально-виховному комплексі підсумковій атестації підлягають результати навчальної діяльності учнів четвертих класів.

4.13. У навчально-виховному комплексі визначена українська мова навчання і виховання дітей.

4.14. Відволікання учнів від навчальних занять на інші види діяльності забороняється (крім випадків, передбачених законодавством України).

4.15. В основу навчально-виховного процесу покладені принципи гуманістичної, особистісно-орієнтованої освіти.

4.16. Розклад уроків складається відповідно до робочого навчального плану з дотриманням педагогічних та санітарно-гігієнічних вимог з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

4.17. У навчально – виховному комплексі проводяться заняття з розвитку предметно – практичної та комунікативної діяльності, лікувальної фізкультури, логопедії, ритміки, соціально – побутової та просторової орієнтації, розвитку зорових, слухових, дотикових аналізаторів, формування вимови та мовлення з метою корекції первинного дефекту та вторинних відхилень, її соціально – психологічної реабілітації та адаптації дитини в суспільстві.

Корекційні заняття проводять вчителі – класоводи та спеціалісти – дефектологи індивідуально або підгрупами залежно від особливостей психофізичного розвитку дітей.

V. Організація харчування дітей у навчально-виховному комплексі

5.1. Порядок забезпечення продуктами харчування встановлюється Засновником, відповідно до укладених угод та згідно чинного законодавства України.

У навчально-виховному комплексі встановлюється, виходячи з потреб, 3-х, 4-х разове харчування дітей згідно норм. У групах з короткотривалим перебуванням дітей норми і кратність харчування визначаються домовленістю з батьками відповідно до норм чинного законодавства України.

5.2. Утримання учнів (вихованців), які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку у навчально – виховному комплексі здійснюється за рахунок держави.

5.3. Контроль за організацією та якістю харчування, вітамінізацією страв,

закладкою продуктів харчування, кулінарною обробкою, виходом страв, смаковими якістьми їжі, санітарним станом харчоблоку, правильністю зберігання, дотримання термінів реалізації продуктів покладається на медичних працівників та директора навчально – виховного комплексу.

VI. Медичне обслуговування дітей у навчально-виховному комплексі

6.1. Навчально-виховна та корекційно-розвиткова робота є складовою режиму спеціального загальноосвітнього навчального закладу, додержання якого є обов'язковим для усіх працівників.

6.2. Лікувально-профілактичні заходи передбачають профілактику соматичних захворювань, підтримання належного рівня психічної активності, працездатності, контроль за фізичним розвитком дітей. З цією метою медичними працівниками надається консультативна допомога педагогам і вихователям у дозуванні шкільних навантажень.

У навчально - виховному комплексі для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату особлива увага приділяється медичному контролю за дотриманням рухового та ортопедичного режиму на уроках та в позаурочний час.

У навчально - виховному комплексі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, з порушеннями психічного розвитку, для розумово відсталих дітей особлива увага приділяється лікувально-профілактичній і корекційно-розвитковій роботі з урахуванням клінічних проявів захворювань та психологічних особливостей учнів (вихованців), що зумовлюють труднощі в навчанні.

6.3. Комплексне відновлювальне лікування у навчально - виховному комплексі проводиться за методиками медико - соціальної реабілітації, рекомендованими Міністерством охорони здоров'я України, та відповідно до індивідуальних програм реабілітації дитини-інваліда.

Медична корекція основної вади розвитку передбачає спеціальну лікувальну фізкультуру, застосування відповідного обладнання.

У відновлювальному медикаментозному лікуванні загальної недостатності нервової системи та психічного стану учнів (вихованців) навчально – виховного комплексу (для розумово відсталих дітей, дітей з порушеннями психічного розвитку) здійснюється раціональна психотерапія із застосуванням реабілітаційних, у т. ч. не медикаментозних методик, спрямованих на відновлення не тільки рухових функцій, але й психіки та мовлення, з метою максимально можливої соціальної адаптації та ранньої профорієнтації учнів (вихованців).

6.4. Медичні і педагогічні працівники під час занять та в позаурочний час здійснюють системні спостереження за дітьми. Результати динамічних медичних, психолого-педагогічних спостережень систематично

обговорюються на засіданнях методичних об'єднань, педагогічної ради за участю шкільної психолого – медико - педагогічної комісії з метою уточнення режиму, змісту, форм і методів навчання, застосування індивідуального підходу до дитини.

На основі фізичних та інтелектуальних особливостей розвитку дітей лікарі спільно з педагогічними працівниками приймають обґрунтовані рішення щодо трудового навчання у навчально - виховному комплексі з урахуванням майбутньої спеціальності, реальних можливостей їх працевлаштування, форм подальшого професійного навчання учнів (вихованців).

Медичні працівники ознайомлюють педагогічних працівників, батьків із санітарно-гігієнічним режимом навчально - виховного комплексу, клінічними проявами особливостей розвитку вихованців; здійснюють просвітницьку роботу серед учнів (вихованців) з питань дотримання правил особистої гігієни, здорового способу життя.

6.5. Заклади охорони здоров'я разом з органами управління освітою та органами охорони здоров'я щороку забезпечують безоплатний медичний огляд учнів (вихованців), моніторинг і корекцію стану здоров'я, проведення лікувально-профілактичних заходів у навчально - виховному комплексі незалежно від їх видів і форм власності.

6.6. Консультативно-методична допомога з питань організації навчально-виховної, корекційно-відновлювальної, лікувально-профілактичної роботи здійснюється Інститутом післядипломної педагогічної освіти, Державним педагогічним університетом ім. А.С.Макаренка, Сумською обласною психолого-медико-педагогічною консультацією.

6.7. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим у навчально-виховному комплексі забезпечується оптимальним співвідношенням інтелектуального та фізичного навантаження, тривалості навчальних занять і відпочинку, здійсненням комплексу заходів з фізичного виховання та загартування дітей, організацією раціонального харчування, профілактикою травматизму, дотриманням протиепідемічних заходів, вимог техніки безпеки.

6.8. Відповідальність за додержання санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм несуть засновники (власники), директор навчально – виховного комплексу, нагляд здійснюється установою державної санітарно-епідеміологічної служби.

VII. Учасники навчально-виховного процесу

7.1. Учасниками навчально – виховного та реабілітаційного процесу є: учні (вихованці), директор, педагогічні працівники, медичні та інші працівники навчально – виховного комплексу, батьки або особи, які їх замінюють.

7.2. Статус учасників навчально – виховного та реабілітаційного процесу, їх права та обов'язки визначаються чинним законодавством України, Статутом, правилами внутрішнього розпорядку закладу.

7.3. Права дитини у сфері дошкільної освіти:

- право на безпечні та нешкідливі для здоров'я умови утримання, виховання та навчання;
- право на захист від будь-якої інформації, пропаганди та агітації, що завдає шкоди її здоров'ю, моральному та духовному розвитку;
- право на захист від будь-яких форм експлуатації та дій, які шкодять здоров'ю дитини, а також фізичного та психічного насильства, приниження її гідності;
- право на здоровий спосіб життя;
- інші права, передбачені чинним законодавством України.

7.4. Учні навчально – виховного комплексу мають право:

- на вибір форми навчання, факультативів, спецкурсів, позашкільних та позакласних занять;
- на користування навчально – виробничою, науковою, матеріально – технічною, культурно – спортивною, корекційно – відновною та лікувально оздоровчою базою навчального закладу;
- на доступ до інформації з усіх галузей знань;
- брати участь у різних видах науково – практичної діяльності, конференціях, олімпіадах, виставках, конкурсах тощо;
- брати участь у роботі органів громадського самоврядування навчального закладу;
- брати участь в обговоренні і вносити власні пропозиції щодо організації навчально – виховного процесу, дозвілля учнів (вихованців);
- брати участь у добровільних самодіяльних об'єднаннях, творчих студіях, клубах, гуртках, групах за інтересами тощо;
- на захист від будь – яких форм експлуатації, психічного і фізичного насилля, що порушують права або принижують їх честь, гідність;
- на безпечні і нешкідливі умови навчання, виховання та праці.

7.5. Учні зобов'язані:

- оволодівати знаннями, вміннями, практичними навичками, підвищувати загальнокультурний рівень;
- дотримуватися вимог Статуту, правил внутрішнього розпорядку;
- бережливо ставитись до державного, громадського і особистого майна;
- дотримуватися законодавства, моральних, етичних норм;
- брати посильну участь у різних видах трудової діяльності, що не заборонені чинним законодавством;
- дотримуватися правил особистої гігієни.

7.6. Педагогічними працівниками навчально-виховного комплексу можуть бути особи з високими моральними якостями, які мають відповідну педагогічну освіту, належний рівень професійної підготовки, здійснюють педагогічну діяльність, забезпечують результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я яких дозволяє виконувати професійні обов'язки.

7.7. Призначення на посаду та звільнення з посади педагогічних та інших працівників й інші трудові відносини регулюються законодавством України про працю, законами України «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту» та іншими законодавчими актами.

7.8. Педагогічні працівники мають право на:

- захист професійної честі, гідності;
- вільний вибір форм, методів, засобів навчальної роботи, не шкідливих для здоров'я учнів (вихованців), участь в обговоренні та вирішенні питань організації навчально-виховного процесу;
- індивідуальну-педагогічну діяльність;
- користування подовженою оплачуваною відпусткою;
- проведення в установленому порядку науково – дослідної, експериментальної, пошукової роботи;
- виявлення педагогічної ініціативи;
- позачергову атестацію з метою отримання відповідної категорії, педагогічного звання;
- участь у роботі органів громадського самоврядування навчального закладу;
- підвищення кваліфікації, перепідготовку, вільний вибір змісту, програм, форм навчання, навчальних закладів, установ та організацій, що здійснюють підвищення кваліфікації і перепідготовки;
- отримання пенсії, у тому числі і за вислугу років в порядку, визначеному законодавством України;
- забезпечення житлом у першочерговому порядку, пільгові кредити для індивідуального і кооперативного будівництва.

7.9. Відволікання педагогічних працівників від виконання професійних обов'язків не допускається, за винятком випадків, передбачених законодавством України.

7.10. Педагогічні працівники зобов'язані:

- постійно підвищувати свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру, виконувати цей Статут, правила внутрішнього розпорядку, умови контракту чи трудового договору;
- дотримуватися педагогічної етики, норм загальнолюдської моралі, поважати гідність дитини та її батьків;
- забезпечувати емоційний комфорт, захист дитини від будь-яких форм

експлуатації та дій, які шкодять здоров'ю, а також від фізичного та психологічного насильства;

- брати участь у роботі педагогічної ради та інших заходах, пов'язаних з підвищенням професійного рівня, педагогічної майстерності, загальнополітичної культури;

- виконувати накази та розпорядження керівництва, санітарні правила утримання дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів;

- забезпечувати належний рівень викладання навчальних дисциплін відповідно до навчальних програм на рівні обов'язкових, державних вимог;

- сприяти розвитку інтересів, нахилів та здібностей дітей, а також збереженню їх здоров'я, здійснювати пропаганду здорового способу життя;

- сприяти зростанню іміджу навчально – виховного комплексу;

- настановленням, особистим прикладом утверджувати повагу до державної символіки, принципів загальнолюдської моралі;

- готувати учнів до самостійного життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

- виконувати інші обов'язки, що не суперечать законодавству України;

- забезпечувати умови для засвоєння вихованцями, учнями навчальних програм на рівні обов'язкових вимог щодо змісту, рівня та обсягу освіти, сприяти розвитку здібностей дітей, учнів;

- настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до принципів загальнолюдської моралі: правил, справедливості, відданості, патріотизму, гуманізму, доброти, стриманості, працелюбства, поміркованості, інших добродійностей; виховувати у дітей повагу до батьків, жінки, старших за віком, народних традицій та звичаїв, національних, історичних, культурних цінностей України, її державного і соціального устрою, дбайливе ставлення до історико - культурного та природного середовища країни;

- захищати дітей від будь – яких форм фізичного або психічного насильства, запобігати вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам.

7.11. У навчально-виховному комплексі обов'язково проводиться атестація педагогічних працівників незалежно від підпорядкування. Атестація здійснюється, як правило, один раз на п'ять років відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників України, затвердженого Міністерством освіти і науки України.

Педагогічні працівники, які систематично порушують Статут, правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, не виконують посадових обов'язків, умов колективного договору (контракту) або за результатами атестації не відповідають займаній посаді, звільняються з роботи відповідно до чинного законодавства.

7.12. Батьки та особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за здобуття дітьми дошкільної, початкової загальної освіти і зобов'язані:

- забезпечувати умови для здобуття дитиною дошкільної, початкової загальної освіти за будь – якою формою навчання;
- постійно дбати про фізичне здоров'я, психічний стан дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей;
- поважати гідність дитини, виховувати працелюбність, почуття доброти, милосердя, шанобливе ставлення до сім'ї, старших за віком, державної та рідної мови, до народних традицій і звичаїв;
- виховувати повагу до національних, історичних, культурних цінностей, українського народу, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання та навколишнього природного середовища, любов до України.

7.13. Батьки учнів та особи, які їх замінюють, мають право:

- створювати батьківські громадські організації та брати участь в їх діяльності, обирати і бути обраними до батьківських комітетів та органів громадського самоврядування;
- звертатися до уповноваженого органу, директора навчально – виховного комплексу і органів громадського самоврядування з питань навчання, виховання дітей;
- приймати рішення про участь дитини в науковій, спортивній, трудовій, пошуковій та інноваційній діяльності закладу;
- брати участь у заходах, спрямованих на поліпшення організації навчально-виховного процесу та зміцнення матеріально-технічної бази закладу;
- на захист законних інтересів дітей в органах громадського самоврядування закладу та у відповідних державних, судових органах.

7.14. Трудові відносини у навчально-виховному комплексі регулюються законодавством України про працю, законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них, правилами внутрішнього трудового розпорядку, посадовими та робочими інструкціями.

7.15. Працівники навчально-виховного комплексу несуть відповідальність за збереження життя, фізичне і психічне здоров'я дитини згідно з законодавством.

7.16. Всі працівники навчально-виховного комплексу несуть відповідальність за майно закладу та його збереження, моральну та матеріальну відповідальність за результати праці.

7.17. Працівники навчально-виховного комплексу у відповідності до статті 26 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» проходять періодичні безоплатні медичні огляди.

VIII. Управління навчально-виховним комплексом

8.1. Управління навчально-виховним комплексом здійснюється його Засновником. Засновник здійснює свої повноваження відносно навчально-виховного комплексу безпосередньо та через управління освіти і науки Сумської міської ради відповідно до чинного законодавства.

8.2. Безпосереднє керівництво навчально - виховним комплексом здійснює його директор. Директором може бути тільки громадянин України, який має вищу педагогічну освіту на рівні спеціаліста або магістра, стаж педагогічної роботи не менше 3 років, має організаторські здібності, фізичний і психічний стан якого не перешкоджає виконанню професійних обов'язків.

Директор навчально-виховного комплексу та його заступники призначаються і звільняються з посади управління освіти і науки Сумської міської ради. Призначення та звільнення заступників директора здійснюється за поданням директора з дотриманням чинного законодавства.

8.3. Директор навчально-виховного комплексу:

- здійснює керівництво педагогічним колективом, забезпечує раціональний підбір і розстановку кадрів, створює необхідні умови для підвищення фахового і кваліфікаційного рівня працівників;
- організовує навчально – виховний процес;
- забезпечує контроль за виконанням навчальних планів і програм, рівнем досягнень учнів у навчанні;
- відповідає за якість і ефективність роботи педагогічного колективу;
- створює необхідні умови для участі учнів у позакласній та позашкільній роботі, проведення виховної роботи;
- забезпечує дотримання вимог охорони дитинства, санітарно – гігієнічних та протипожежних норм, техніки безпеки;
- вживає заходи щодо використання більш досконалих та ефективних методів навчально-виховної роботи; заохочує творчі пошуки, експериментальну роботу педагогічних працівників; комплектує групи для дітей дошкільного віку та класи для дітей молодшого шкільного віку відповідно до вимог чинного законодавства;
- забезпечує своєчасний розгляд заяв, скарг, дотримання прав та гарантій дітей, учнів і працівників навчально-виховного комплексу;
- забезпечує права дітей дошкільного віку, учнів (вихованців) на захист їх від будь – яких форм фізичного або психічного насильства;
- призначає класних керівників, завідуючих навчальними кабінетами, навчально – дослідними ділянками;
- контролює організацію харчування і медичного обслуговування дітей дошкільного віку та учнів;
- здійснює контроль за проходженням працівниками у встановлені терміни обов'язкових медичних оглядів і несе за це відповідальність;

- розпоряджається в установленому порядку майном закладу і коштами;
- видає у межах своєї компетенції накази та розпорядження і контролює їх виконання;
- за погодженням із профспілковим комітетом затверджує правила внутрішнього розпорядку, посадові обов'язки працівників навчально-виховного комплексу;
- створює умови для творчого зростання педагогічних працівників, пошуку та застосування ними ефективних форм і методів навчання та виховання;
- контролює відповідність форм, методів і засобів розвитку, виховання і навчання дітей їх віковим, психофізіологічним особливостям, здібностям і потребам;
- несе відповідальність за свою діяльність перед учнями, батьками, педагогічними працівниками та загальними зборами (конференцією), Засновником, органами державної виконавчої влади тощо.
- відповідає за реалізацію державної політики в галузі освіти;
- представляє заклад в державних органах та інших підприємствах, установах і організаціях; розпоряджається майном, коштами навчального закладу в установленому порядку; відповідає за дотримання фінансової дисципліни та збереження матеріально-технічної бази закладу;
- керує педагогічною радою; організовує розроблення програм перспективного розвитку навчально-виховного комплексу, річного плану роботи тощо; організовує та аналізує стан навчально-методичної роботи; бере участь у діяльності педагогічних організацій та методичних об'єднань;
- відповідає за дотримання фінансової дисципліни та збереження матеріально-технічної бази навчально-виховного комплексу;
- затверджує штатний розклад за погодженням з управлінням освіти і науки Сумської міської ради;
- роз'яснює працівникам їх права та обов'язки, інформує про умови праці, права на пільги і компенсації за роботу в шкідливих умовах відповідно до чинного законодавства і колективного договору; ознайомлює працівників з правилами внутрішнього трудового розпорядку та колективним договором; визначає працівнику робоче місце, забезпечує його необхідними для роботи засобами, проводить інструктаж працівника з техніки безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці та протипожежної безпеки;
- щороку звітує про навчально-виховну, методичну, економічну і фінансово-господарську діяльність навчально-виховного комплексу на загальних зборах (конференціях) колективу та батьків або осіб, які їх замінюють.

8.4. У навчально-виховному комплексі створюється постійно діючий дорадчий колегіальний орган – педагогічна рада.

До складу педагогічної ради входять: директор і його заступники; педагогічні працівники, медичні працівники, інші спеціалісти. Можуть входити голови батьківських комітетів. Запрошеними з правом дорадчого голосу

можуть бути представники громадських організацій, педагогічні працівники загальноосвітніх навчальних закладів, батьки або особи, які їх замінюють.

Головою педагогічної ради є директор навчально-виховного комплексу.

Педагогічна рада розглядає питання:

- удосконалення і методичного забезпечення навчально-виховного процесу, планування та режиму роботи навчально-виховного комплексу;
- переведення учнів до наступних класів і їх випуску, видачі документів про відповідний рівень освіти, нагородження за досягнення у навчанні;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівників, розвитку їхньої творчої ініціативи, впровадження у навчально-виховний процес досягнень науки і передового педагогічного досвіду;
- морального та матеріального заохочення учнів (вихованців) та навчально-виховного комплексу;
- приймає рішення з інших питань професійної діяльності педагогічних працівників, передбачених чинним законодавством України.

8.5. Робота педагогічної ради планується в довільній формі відповідно до потреб навчально-виховного комплексу. Кількість засідань педагогічної ради визначається їх доцільністю, але не може бути меншою чотирьох разів на рік.

Члени педагогічної ради мають право виносити на її розгляд актуальні питання навчально-виховного процесу.

8.6. Органом громадського самоврядування закладу є загальні збори колективу закладу та батьків або осіб, які їх замінюють, які скликаються не рідше одного разу на рік.

Рішення загальних зборів приймаються простою більшістю голосів від загальної кількості присутніх.

Загальні збори:

- обирають раду навчально-виховного комплексу, її членів і голову, встановлюють терміни її повноважень;
- заслуховують звіт директора навчально-виховного комплексу, голови ради з питань статутної діяльності закладу, дають їй оцінку шляхом таємного або відкритого голосування;
- розглядають питання навчально-виховної, методичної та фінансово-господарської діяльності навчально-виховного комплексу;
- затверджують основні напрями вдосконалення роботи і розвитку навчально-виховного комплексу.

8.7. У період між загальними зборами діє рада навчально-виховного комплексу.

До складу ради навчально-виховного комплексу обираються пропорційно представники від педагогічного колективу і батьків або осіб, які їх замінюють.

Кількість засідань ради визначається за потребою.

Засідання ради навчально-виховного комплексу є правомірним, якщо в ньому бере участь не менше двох третин її членів.

Рада закладу організовує виконання рішень загальних зборів, розглядає питання поліпшення умов для здобуття дошкільної та початкової освіти, зміцнення матеріально-технічної бази, поповнення й використання бюджету закладу, вносить пропозиції щодо морального і матеріального заохочення учасників навчально-виховного процесу, погоджує зміст і форми роботи з педагогічної освіти батьків.

8.8. У навчально-виховному комплексі може діяти піклувальна рада - орган самоврядування, який формується з представників органів виконавчої влади, підприємств, установ, навчальних закладів, організацій, окремих громадян з метою залучення громадськості до вирішення проблем освіти, забезпечення сприятливих умов ефективної роботи навчально-виховного комплексу.

Піклувальна рада створюється за рішенням загальних зборів або ради навчально-виховного комплексу. Члени піклувальної ради обираються на загальних зборах навчально-виховного комплексу і працюють на громадських засадах. Очолює піклувальну раду голова, який обирається шляхом голосування на її засіданні з числа членів піклувальної ради. Кількість засідань визначається їх доцільністю, але, як правило, не менше ніж чотири рази на рік.

Основними завданнями піклувальної ради є:

- співпраця з органами виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями, навчальними закладами, окремими громадянами, спрямована на поліпшення умов утримання дітей у навчально-виховному комплексі;
- сприяння зміцненню матеріально-технічної, культурно-спортивної, корекційно-відновлювальної, лікувально-оздоровчої бази навчально-виховного комплексу;
- сприяння залученню додаткових джерел фінансування навчально-виховного комплексу;
- сприяння організації та проведенню заходів, спрямованих на охорону життя та здоров'я учасників навчально-виховного процесу;
- організація дозвілля та оздоровлення дітей та працівників навчально-виховного комплексу;
- стимулювання творчої праці педагогічних працівників;
- всебічне зміцнення зв'язків між родинами дітей та навчально-виховним комплексом;
- сприяння соціально-правовому захисту учасників навчально-виховного процесу.

ІХ. Матеріально-технічна база

9.1. Матеріально – технічна база навчально-виховного комплексу включає будівлі, споруди, землю, комунікації, обладнання, транспортні засоби, службове житло, інші матеріальні цінності, вартість яких відображено у балансі навчально-виховного комплексу.

9.2. Майно, закріплене за навчально-виховним комплексом, належить закладу на правах оперативного управління та не може бути вилученим у нього, якщо інше не передбачено законодавством.

9.3. Земельні ділянки навчальному закладу передаються у постійне користування відповідно до Земельного кодексу України.

9.4. Навчально – виховний комплекс відповідно до чинного законодавства користується землею, іншими природними ресурсами і несе відповідальність за дотримання вимог та норм їх охорони.

9.5. Вилучення основних фондів, оборотних активів та іншого майна навчально – виховного комплексу проводиться лише у випадках, передбачених чинним законодавством. Збитки, завдані закладу внаслідок порушення його майнових прав іншими юридичними та фізичними особами, відшкодовуються відповідно до чинного законодавства України.

Х. Фінансово – господарська діяльність

10.1. Навчально-виховному комплексу забороняється розподіл отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

10.2. Джерелами формування кошторису навчально-виховного комплексу є:

- кошти Засновника;
- кошти (місцевого, державного) бюджету у розмірі передбаченому нормативами фінансування дошкільної та початкової освіти для забезпечення вивчення предметів в обсязі Державних стандартів освіти;
- благодійні внески юридичних і фізичних осіб;
- інші надходження, що не суперечать вимогам чинного законодавства.

10.3. У навчально-виховному комплексі створюється фонд загального обов'язкового навчання, який формується з урахуванням матеріально – побутових потреб учнів за рахунок коштів Засновника з місцевого бюджету, а також за рахунок коштів, залучених з інших джерел. Зберігання, облік і використання фонду загального обов'язкового навчання здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України.

10.4. Навчально-виховний комплекс має право на придбання та оренду необхідного обладнання та інші матеріальні ресурси, користуватися послугами будь – якого підприємства, установи, організації або фізичної особи, фінансувати за рахунок власних надходжень заходи, що сприяють поліпшенню

соціально – побутових умов колективу відповідно до чинного законодавства України.

10.5. Порядок діловодства і бухгалтерського обліку в навчально-виховному комплексі визначається законодавством та нормативно – правовими актами Міністерства освіти і науки України та інших центральних органів виконавчої влади. За рішенням Засновника бухгалтерський облік може здійснюватися самостійно або через централізовану бухгалтерію.

10.6. Звітність про діяльність навчально-виховного комплексу встановлюється відповідно до законодавства.

XI. Міжнародне співробітництво

11.1. Навчально – виховний комплекс має право укладати договори про співробітництво з навчальними закладами, науковими установами системи освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями, фондами тощо відповідно до чинного законодавства України.

11.2. Навчально – виховний комплекс, за наявності належної матеріально-технічної та соціально-культурної бази, власних фінансових коштів, відповідно до чинного законодавства України має право налагоджувати прямі міжнародні зв'язки на основі самостійно укладених угод про обмін педагогічними працівниками, створювати, у встановленому Міністерством освіти і науки України порядку, спільні асоційовані заходи і навчальні центри, проводити спільні заходи, конференції тощо, а також вступати до міжнародних організацій.

XII. Контроль за діяльністю навчально-виховного комплексу

12.1. Державний контроль за діяльністю навчально-виховного комплексу здійснюється з метою забезпечення реалізації єдиної державної політики в сфері дошкільної освіти та початкової освіти.

12.2. Державний контроль здійснюють Міністерство освіти і науки України, Державна інспекція навчальних закладів, Засновник та управління освіти і науки Сумської міської ради.

12.3. Основною формою державного контролю за діяльністю навчально-виховного комплексу є атестація, що проводиться не рідше одного разу на десять років у порядку, встановленому Міністерством освіти і науки України.

12.4. У період між атестаціями проводяться перевірки (інспектування) навчально-виховного комплексу з питань, пов'язаних з навчально – виховною,

корекційно – розвитковою роботою, фінансово – економічною діяльністю.

12.5. Контроль за використанням коштів навчально-виховного комплексу здійснюють відповідні органи державної влади згідно чинного законодавства.

ХІІІ. Припинення діяльності навчально-виховного комплексу

13.1. Рішення про реорганізацію або ліквідацію навчально-виховного комплексу приймає Засновник або суд у випадках, передбачених законом.

13.2. У випадку реорганізації права та обов'язки навчально-виховного комплексу переходять до правонаступників.

13.3. При реорганізації або ліквідації навчально-виховного комплексу працівникам, які звільняються або переводяться, гарантується дотримання їхніх прав та інтересів відповідно до законодавства України.

13.4. Навчально-виховний комплекс вважається реорганізованим чи ліквідованим з дня внесення відповідних змін до Єдиного державного реєстру.

13.5. Активи, що залишаються у разі припинення діяльності навчально-виховного комплексу (у результаті його ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення), передаються одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховуються до доходу бюджету.

Директор КУ СУМСЬКИЙ НВК № 34 СМР

Л.М. Шрамко